

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	11
I. A VALLÁS TANULMÁNYOZÁSA	
1. A VALLÁS ANATÓMIÁJA	15
A vallás fogalmi meghatározása	16
Az ember vallási irányultsága	23
Mivel gazdagíthat minket a vallástudomány tanulmányozása?	25
2. A VALLÁS VIZSGÁLATA INTERDISZCIPLINÁRIS FELADAT	31
A vallástudomány különböző irányú kapcsolatai	31
<i>Vallástudomány és teológia</i>	31
<i>A filológia szempontja</i>	33
<i>A történettudomány szempontja</i>	37
<i>Az antropológia szempontja</i>	38
<i>A szociológia szempontja</i>	39
<i>A pszichológia szempontja</i>	40
<i>A filozófia szempontja</i>	42
<i>A fenomenológia szempontja</i>	45
A belülről fakadó megértés és a külső nézőpontú magyarázat hamis dilemmája	46
Az „elkötelezett” és az „objektív” megismerés komplementaritása	49
Ajánlott irodalom	54

II. A SZENT ANATÓMIÁJA

3. A „SZENT” ÉS MEGNYILATKOZÁSAI	61
A „szent” sajátos természete	
és megnyilatkozásai	62
A „szent” mint <i>mysterium tremendum</i>	
<i>et fascinans</i>	64
A „szent” átalakítja az ember világát	68
<i>Szent tér</i>	69
<i>Szent idő</i>	77
Ajánlott irodalom	79
4. VALLÁSI SZIMBÓLUMOK, MÍTOSZOK, TANRENDSZEREK	81
Szimbólumok és emberi kommunikáció	82
Szagrális szimbólumok	84
Metafora, példázat, narratíva	87
Mítoszok	91
Elvont fogalmiság és tanrendszerek	99
Ajánlott irodalom	104
5. VALLÁSI RÍTUSOK	107
A rituális cselekvés	108
A rítusok fajtái	110
Rítus és áldozat	128
A „szentség” (<i>sacramentum</i>)	131
Ajánlott irodalom	134
6. KANONIZÁLT VALLÁSI IRODALOM	137
A szent szövegek jelentősége	139
A szent szövegek néhány	
megkülönböztető jegye	142
A szent szövegek tekintélye	
és kánonba foglalása	146
A szent szövegek vallási használata	152
A szent szövegek értelmezése	158
Ajánlott irodalom	170

7. VALLÁSI CSOPORTOK	171
A vallási csoportok és társadalmi környezetük kölcsönhatásai	172
Példák a vallási közösségek különböző típusaira	175
<i>Belezületési alapon szerveződő vallási közösségek</i>	175
<i>Titkos társaságok</i>	179
<i>Önkéntes elköteleződés alapján szerveződő vallási közösségek</i>	180
<i>Alapított vallások</i>	181
Vallási közösségek fejlődési krízisei	183
<i>Belső reform az egyház típusú közösségben</i>	184
<i>Kiválás: a szektásodás lehetősége</i>	186
A szekták	188
Új vallási mozgalmak	191
Ajánlott irodalom	197
III. A VALLÁSI VILÁGKÉPET MEGHATÁROZÓ KULCSTERÜLETEK	
8. TEOLÓGIA: AZ „ISTENI” VÉGSŐ VALÓSÁGOT LEÍRÓ TÁRSADALMI KÉPZETEK	201
Politeizmus és természetkultusz	202
<i>Égistenek</i>	204
<i>Termékenységistenek</i>	206
Dualizmus	214
Panteizmus és monizmus	220
Monoteizmus	225
Panenteizmus	235
Ajánlott irodalom	238
9. KOZMOGÓNIA: A FIZIKAI VILÁG ÉS A TÁRSADALMI REND EREDETE	241
Az „őskezdetről” alkotott képek jelentősége és tipológiája	242
<i>Az anyag ősállapotából kiemelkedő világ</i>	244
<i>Az archaikus nászból születő világrend</i>	246
<i>A rendbe szerveződő kaotikus feszültségek</i>	248
<i>A teremtett világ mint egy „isteni szobrászmester” műve</i>	254
<i>A semmiből létbe szólított világ</i>	256
A kozmogóniai kérdés vallási elutasítása	261

Válaszolhat-e a modern tudomány a kozmogóniai kérdésre?	265
<i>Az antropikus elv mint a tudomány és a vallás találkozási pontja?</i>	267
<i>A „teremtéstudomány” mint kriptovallásos zsákutca</i>	270
<i>Az „intelligens tervezettség” mint áltudományos megközelítés</i>	272
Ajánlott irodalom	277
10. ANTROPOLÓGIA: AZ EMBER, AKI LÉTÉBEN PROBLÉMA ÖNMAGA SZÁMÁRA	279
Az emberi létezés problémájának régi-új tapasztalata	280
Sztoicizmus	283
Kereszténység	287
Theraváda buddhizmus	296
Konfucianizmus	301
Ajánlott irodalom	308
11. TEODÍCEA: MAGYARÁZAT A ROSSZ JELENLÉTÉRE A VILÁGBAN	311
A teodícea időtlen aktualitása	313
A „részesedés” teodíceái	315
Az evilági igazságtétel jövőbe vetített teodíceái	317
A túlvilági igazságtétel teodíceái	321
Dualista teodíceák	323
A karma - szamszāra teodícea	324
Monoteista teodíceák	329
<i>A szenvedés mint jóvátétel a bűnökért</i>	329
<i>A szenvedés mint üdvös megpróbáltatás és isteni pedagógia</i>	330
<i>A magasabbrendű isteni akarat átláthatatlanságának teodíceája</i>	333
<i>Az Istennel való pereskedés teodíceája</i>	335
<i>A világban tapasztalt szenvedés mint a szabad akarat ára</i>	337
<i>A folyamatteológia megközelítésmódja</i>	340
Ajánlott irodalom	343

12. ETIKA: AZ EMBERI CSELEKVÉS ERKÖLCSI NORMÁI	345
A deontologikus, a teleologikus és az erényetikák típusai	347
Kozmikus vagy természeti erkölcsstan	349
<i>A kozmikus törvény a konfucianizmusban</i>	350
<i>Természetes erkölcsi törvény (lex naturalis)</i> <i>a római katolicizmusban</i>	353
Karizmatikus vezetők és próféták	355
A kinyilatkoztatott isteni törvény erkölcsstana	364
<i>Zsidó jog és etika</i>	365
<i>Iszlám jog és etika</i>	367
Ajánlott irodalom	381
13. SZÓTÉRIOLÓGIA: UTAK A MEGVÁLTÁSHOZ	385
A kegyelem és hit útja	386
Az „élményjamborság” útja	394
A cselekvés és kötelességteljesítés útja	398
A meditáció és a filozófiai belátás útja	412
Ajánlott irodalom	420
14. ESZKATOLÓGIA: MEGSZABADULÁS ÉS ÜDVÖSSÉG	423
Spirituális teljesség, helyreállított társadalmi rend	424
Halhatatlanság, feltámadás és örök élet	435
Szamádhi, nirvána és sünjátá	447
Ajánlott irodalom	452
IV. A SZAKRÁLIS ÉS SZEKULÁRIS EGYÜTTÉLÉSE A MODERN VILÁGBAN	
15. IDENTITÁSKRÍZIS, FUNDAMENTALIZMUS, NŐI SZEREPEK VÁLTOZÁSAI	457
Fundamentalista tendenciák	457
A fundamentalizmus jellemzői	458
<i>Az iszlám világ puritán tendenciái</i>	460
<i>A protestáns kereszténység és a fundamentalizmus</i>	473
<i>Fundamentalista tendenciák</i> <i>a katolikus kereszténység világában</i>	480

Esettanulmány: A nők helyzetének és szerepének változása	484
<i>Hinduizmus</i>	484
<i>Buddhizmus</i>	485
<i>Iszlám</i>	488
<i>Kereszténység</i>	496
Ajánlott irodalom	503
16. SZEKULARIZÁCIÓ, CIVIL TÁRSADALOM, EGYHÁZAK	507
Modernitás, szekularizáció, pluralitás	508
A vallás és az állam közötti kapcsolatok	511
A vallás és az állam közötti kapcsolatok néhány típusa	513
<i>Teokrácia</i>	513
<i>Az újkori államvallások ellentmondásos helyzete</i>	518
<i>A „két birodalom” fogalma</i>	523
<i>A római katolikus álláspont</i>	525
<i>Szeparatista törekvések: a szabadegyházak</i>	529
<i>A szeparatizmus és a modern szekuláris állam</i>	531
Esettanulmány: kultúrharc az Egyesült Államokban	536
<i>Jogi szekularizmus</i>	539
<i>Az egyház–állam viszony és a „jogi szekularizmussal” szembeni reakciók</i>	541
<i>A vallás nyilvános térben való erőteljes megjelenésének védelme – korlátozások</i>	543
Ajánlott irodalom	546
NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ	551